

УДК 657.92

Неізнестна В.С

ФОРМУВАННЯ СТІЙКОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ РЕКРЕАЦІЙНОГО КОМПЛЕКСУ НА ОСНОВІ КОМПЛЕКСНОГО МЕТОДИЧНОГО ПІДХОДУ

Статтю присвячено розробці заходів щодо ефективної використання внутрішніх ресурсів рекреаційних підприємств в контексті забезпечення їх стійкого функціонування. Здійснено аналіз різних рекомендацій щодо визначення стійкого функціонування підприємств та запропоновано методичний підхід на основі внутрішніх ресурсів та зовнішніх ресурсів. Доведено, що запропонований підхід дасть можливість оцінити фактори, що впливають на формування стійкого функціонування рекреаційного комплексу дасть змогу сформувати механізм адаптації в умовах змін зовнішнього середовища таким чином, забезпечить перевагу наданних рекреаційних послуг порівняно з послугами конкурентів, визначить найбільш ефективні стратегічні зони господарювання з урахуванням внутрішніх ресурсів рекреаційних підприємств.

Ключові слова: рекреаційний комплекс, стійке функціонування підприємств, методичний підхід, зовнішні та внутрішні ресурси підприємства.

Стаття посвячена розробці заходів щодо ефективної використання внутрішніх ресурсів рекреаційних підприємств в контексті забезпечення їх стійкого функціонування. Здійснено аналіз різних рекомендацій щодо визначення стійкого функціонування підприємств та запропоновано методичний підхід на основі внутрішніх ресурсів та зовнішніх ресурсів. Доведено, що запропонований підхід дасть можливість оцінити фактори, що впливають на формування стійкого функціонування рекреаційного комплексу дасть змогу сформувати механізм адаптації в умовах змін зовнішнього середовища таким чином, забезпечить перевагу наданних рекреаційних послуг порівняно з послугами конкурентів, визначить найбільш ефективні стратегічні зони господарювання з урахуванням внутрішніх ресурсів рекреаційних підприємств.

Ключевые слова: рекреационный комплекс, устойчивое функционирование предприятий, методический подход, внешние и внутренние ресурсы предприятия.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Кримський регіон, незважаючи на свій значний рекреаційний потенціал, займає скромне місце на світовому ринку рекреаційних послуг. На долю півострова припадає менше половини відсотка від загального обсягу таких послуг, в той час як рекреаційний комплекс АР Крим представляє різні види оздоровлення та відпочинку та має усі необхідні природні ресурси для стійкого функціонування, тому може і повинен стати пріоритетним напрямом в економіці регіону. Становлення рекреаційного комплексу АР Крим досліджувалось різними вченими пропонувались різні методичні рекомендації щодо його стійкого функціонування на основі конкурентних позицій екологічних та

економічних ресурсів. Не зважаючи на це поки що рекреаційний комплекс АР Крим функціонує на досить низькому рівні та не відповідає Європейським стандартам. Виникає необхідність в розробці методичного підходу на основі дослідження внутрішніх та зовнішніх ресурсів рекреаційних підприємств, що дасть змогу оцінити їхнє функціонування на ринку послуг.

Мета статті: здійснити аналіз різних підходів до визначення стійкою функціонування рекреаційного комплексу та запропонувати методичний підхід за результатами якого встановити актуальні напрямки щодо підвищення якості рекреаційних послуг, їх насиченість, збереження стійкості існуючої іміджевої політики та зниження витрат на собівартість послуги а також оптимального використання внутрішніх ресурсів за для стійкого функціонування підприємств рекреаційного комплексу.

Основні результати дослідження На сьогодні, рекреаційна сфера формується як самостійна індустрія, нова складова економічної системи. Розвиток рекреаційної індустрії припускає безперервний пошук оптимального співвідношення між освоєнням природних ресурсів і відновленням їхніх властивостей, між збереженням унікальних природних зон і задоволенням потреб населення у відпочинку. Рекреаційний комплекс АР Крим розглядається як сукупність зв'язаних між собою галузей і підприємств господарського комплексу, діяльність яких спрямована на задоволення потреб у санаторно-курортному лікуванні, реабілітації, оздоровленні й відпочинку громадян України, близького та далекого зарубіжжя, а також на створення конкурентоспроможного санаторно-курортного й туристичного продукту на основі ефективного й раціонального використання природних, соціально-культурних і виробничо-економічних ресурсів регіону [3, С.7]. Складність економічних відносин на етапі функціонування сучасного підприємства покладає на нього різноманітність виконуваних ним функцій, його стійке функціонування визначається багатьма складовими, поліпшення кожної з яких сприятиме найбільш повному завантаженню усіх потужностей та ресурсів, відновленню якісного, конкурентоспроможного продукту, що дозволить створити передумови сталого функціонування підприємства [1, с.65].

Вважаємо, що взаємодія усіх складових стійкості підтримується та забезпечується, більшою мірою, сукупністю достатнього обсягу фінансових ресурсів, раціоналізацією джерел їхнього формування та напрямів використання, що дозволить підвищити ефективність діяльності підприємства у сучасних умовах господарювання, в цілому, та сприятиме підвищенню фінансової стійкості підприємств, зокрема, як головної умови стійкого функціонування рекреаційних підприємств. Різні дослідники Пропонують як різні підходи так і різні методи оцінки. Але єдиного підходу

до оцінки стійкості досі немає. Тому в якості основного підходу до оцінки стійкості функціонування рекреаційного комплексу ми вважаємо правильним застосовувати комплексний, що є найбільш доцільним для динамічного аналізу взаємозв'язків усіх ресурсних складових підприємства за дтя формування загальної стійкості. Методика комплексної оцінки дозволяє уникнути використання зайвої кількості показників, що може призвести до порушення ієрархії взаємозв'язків між складовими стійкості функціонування підприємства. Вона оцінює досягнуту стійкість господарської діяльності, виявляє чинники її змін, невикористаних можливостей і резерви підвищення.

Деякі показники комплексної оцінки стійкості функціонування підприємств наведені в таблиці 1. Більшість методичних підходів щодо визначення стійкого функціонування курортно-рекреаційних комплексів регіонів або регіональних ринків курортно-рекреаційних послуг ґрунтується на порівняльній оцінці конкурентних позицій територій-конкурентів по групах параметрів, приділяючи значну увагу природно-ресурсному потенціалу (зокрема кліматичним умовам) курортних регіонів як основоположного чинника формування стійких переваг. Проте, як показує практика, на розвиток і відповідно формування стійкого функціонування курортно-рекреаційного комплексу значно впливають структурні елементи так званої неявної інфраструктури, які мають допоміжну і додаткову спрямованість при наданні основних послуг.

Так, Страйкова Н.В., оцінюючи стійкість регіональних ринків рекреаційних послуг, застосувала основні положення теорії геомаркетингу, відповідно до якої „ключовий аспект діяльності в рекреаційному маркетингу країн і регіонів, - цілеспрямоване формування, позитивний розвиток і просування іміджу рекреаційної території”, який оцінюється „за допомогою комплексного показника сприятливості території: частка ВВП на душу населення, рівні забезпечення населення виробничими, трудовими і людськими ресурсами [5, с. 40]”.

Український вчений Бережна І.В. розділяє точку зору Міхуринської К.О. і визначає структуру рекреаційно-екологічного комплексу, яка складається з „сукупності підприємств з найрізноманітнішими функціями, які відповідно до КВБД належать до тих або інших видів економічної діяльності. При цьому кінцевою метою їх функціонування є створення рекреаційної послуги на основі використання рекреаційного потенціалу з меток отримання прибутку або досягнення соціальної або екологічної ефективності і [1, с.13]”. Правильне формування методики дасть змогу окреслити сукупність практичних проблем функціонування підприємства, об'єктивно оціниTM рівень їх стійкості, що служитиме основою для обґрунтування перспективних напрямів її забезпечення.

Таблиця 1 Аналіз оцінки функціонування рекреаційного комплексу як інструмента формування стійкого статусу рекреаційних підприємств

№	Автор підходу	Зміст методичного підходу	Показники оцінки
1	Бейлик О.О. 11	Бальна оцінка ресурсно-рекреаційного рейтингу	Ресурсно-рейтингова оцінка територій здійснюється на основі ряду магріп рекреаційно-туристських ресурсів - оцінка суспільно-географічного положення - оцінка природно-антропогенних РТР (площа природоохоронних територій); - оцінка архітектурно-історичних РТР (кількість архітектурно-містобудівних споруд); - оцінка інфраструктурних РТР (кількість установ оздоровлення й відпочинку, туристичних готелів); - оцінка біосоціальних РТР (кількість найзначніших біосоціальних і недієвих ресурсів)
2	Кравченко Н.О. 122	Комплексна оцінка ефективності організації рекреаційного господарства	Оцінка здійснюється за такими модулями: ресурсно-екологічний (природні умови і ресурси, умови і ресурси розвитку рекреаційного господарства антропогенного походження, екологічні), соціально-демографічний (визначення обсягу потреб населення регіону в санаторно-курортному обслуговуванні, оцінювання ролі трудових ресурсів у функціонуванні рекреаційного господарства, співвіднесенні рекреаційного потенціалу території з мережею поселені, аналіз ін. соціально-демографічних особливостей регіону), економічно-інфраструктурний (характерне розміщення господарських об'єктів регіону, визначені рівня використання економічних переваг регіону у розміщенні об'єктів рекреаційного господарства), управлінський (виявлені особливостей регіонального менеджменту та їх ролі у розвитку рекреаційного господарства)
3	Мокляк А.В.	Система методів, що визначають ступінь привабливості рекреаційних ресурсів	1. Методи, які ґрунтуються на вторинній інформації (статистичні дані, картографічна інформація); 2. Методи зі збору первинної інформації (анкетні дослідження. методи нагляду та інтерв'ювання)

		Зміст методичного підходу	Показники оцінки
4	Страчкова Н.В.	Метод геомаркетингових досліджень стійких конкурентних позицій регіональних рекреаційних ринків, оснований на використуванні шкал бальних ОЦНОК	Оцінка рекреаційних територій здійснюється по групах параметрів, що представляють характеристику регіональних ринків рекреаційних послуг: - фізико-географічні параметри (кліматична, ландшафтна і медико-біологічна характеристика території), - соціо-економгеографічні (сусгільно-гсографічне положення, транспортна доступність, рівень розвитку інфраструктури, рекреації в цілому, трудовий потенціал), - економічні (рівень економічного розвитку території, рівень цін на рекреаційні послуги, попиту і пропозиції, сезонні коливання). Підхід застосовується для оцінки конкурентних позицій регіону на внутрішньому і міжнародному ринку
i	Калькова Н.М.	Кількісна і якісна оцінка та конкурентоспроможності регіональних ринків рекреаційних послуг з урахуванням лікувально-профілактичної орієнтації	Оцінка конкурентоспроможності здійснюється за такими групами параметрів: - географічний елемент (3 параметри), - рівень криміногенності (3 параметри), - екологічний елемент (3 параметри), - демографічний (5 параметрів), - економічний (16 параметрів, зокрема враховує інвестиції в основний капітал), - соціальний (7 параметрів), - ісульгурно-історичний елемент (4 параметри)

Як вже зазначалось стійке функціонування підприємства залежить від адекватного реагування на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища, таким чином підприємство повинно бути здатним [2, с. 19]: здійснювати макроекономічний аналіз ситуації у країні та за її межами; своєчасно виявляти актуальні потреби і запити потенційних клієнтів; аналізувати економічну кон'юнктуру ринків, факторів виробництва, а також діяльність груп стратегічного впливу; генерувати конкурентоспроможні ідеї та їхню реалізацію в процесі виробництва товарів і послуг, просування їх на ринку; забезпечувати максимально можливу незалежність фірми від змін кон'юнктури ринків товарів і факторів виробництва, фінансових ринків за рахунок гнучкості виробничої системи; підтримувати конкурентний статус фірми; забезпечувати внутрішню гнучкість фірми; прагнути досягти належного рівня стійких конкурентних позицій товарів і послуг; гарантувати високу ефективність функціонування фірми за рахунок раціонального використання своїх інвестиційних можливостей; постійно дбати про розробку

та реалізацію ефективної стратегічної програми технічного і соціального розвитку фірми.

Визначати стійкий статус рекреаційного комплексу доцільно, виходячи з позиції оцінювання складових зовнішніх ресурсів інформаційних, якісних, кон'юнктурних, сервісних, іміджевих, збутових та цінових), а також внутрішніх ресурсів (фінансових, маркетингово-інформаційних та виробничих)

Як уже зазначалося, не існує єдиних підходів і методів визначення стійкого функціонування. Саме тому, на наш погляд, особливої актуальності набуває необхідність розробки такого методичного підходу до визначення стійкого статусу підприємств галузі, який враховував би, з одного боку, внутрішні переваги функціонування підприємств галузі, а з іншого - можливі комбінації критеріїв привабливості сегмента господарювання, тобто зовнішні переваги. Проблема співвимірності та зіставності зовнішніх і внутрішніх ресурсів рекреаційних підприємств зумовлює необхідність формування методичного підходу, за якого можна було б уніфікувати показники складових визначених переваг та підвищити якість їхньої інтерпретації. Тому доцільним може бути поєднання коефіцієнтного методу та методу експертних оцінок для забезпечення адекватності даних при формуванні уніфікованої матричної моделі визначення цілісного характеру стійкого функціонування підприємства.

Відповідно до запропонованого методичного підходу визначення стійкого статусу рекреаційних підприємств складовими зовнішніх переваг визначені: інформаційні, кон'юнктурні, якісні, сервісні, іміджеві, збутові та цінові; до внутрішніх переваг віднесені виробничі складові фінансові та маркетингові (див.рис 1.)

На першому етапі оцінки ефективності використання ресурсів за для стійкого формування виробничого пронесу виділили головні показники які характеризують стан та ефективність виробничих ресурсів, якими являються показники майнового стану, ділової активності а також показники ефективного управління людським капіталом; фінансові ресурси: коефіцієнт покриття витрат СФ, темпи росту доходу СФ, коефіцієнт концентрації власних доходів в загальних доходах підприємства коефіцієнт бюджетного покриття витрат ЗФ, темпи росту доходу ЗФ; маркетингові ресурси: коефіцієнт ефективності реклами та збуту, темпи росту об'єму реалізованих послуг, коефіцієнт затоварювання, відсоток постійних клієнтів.

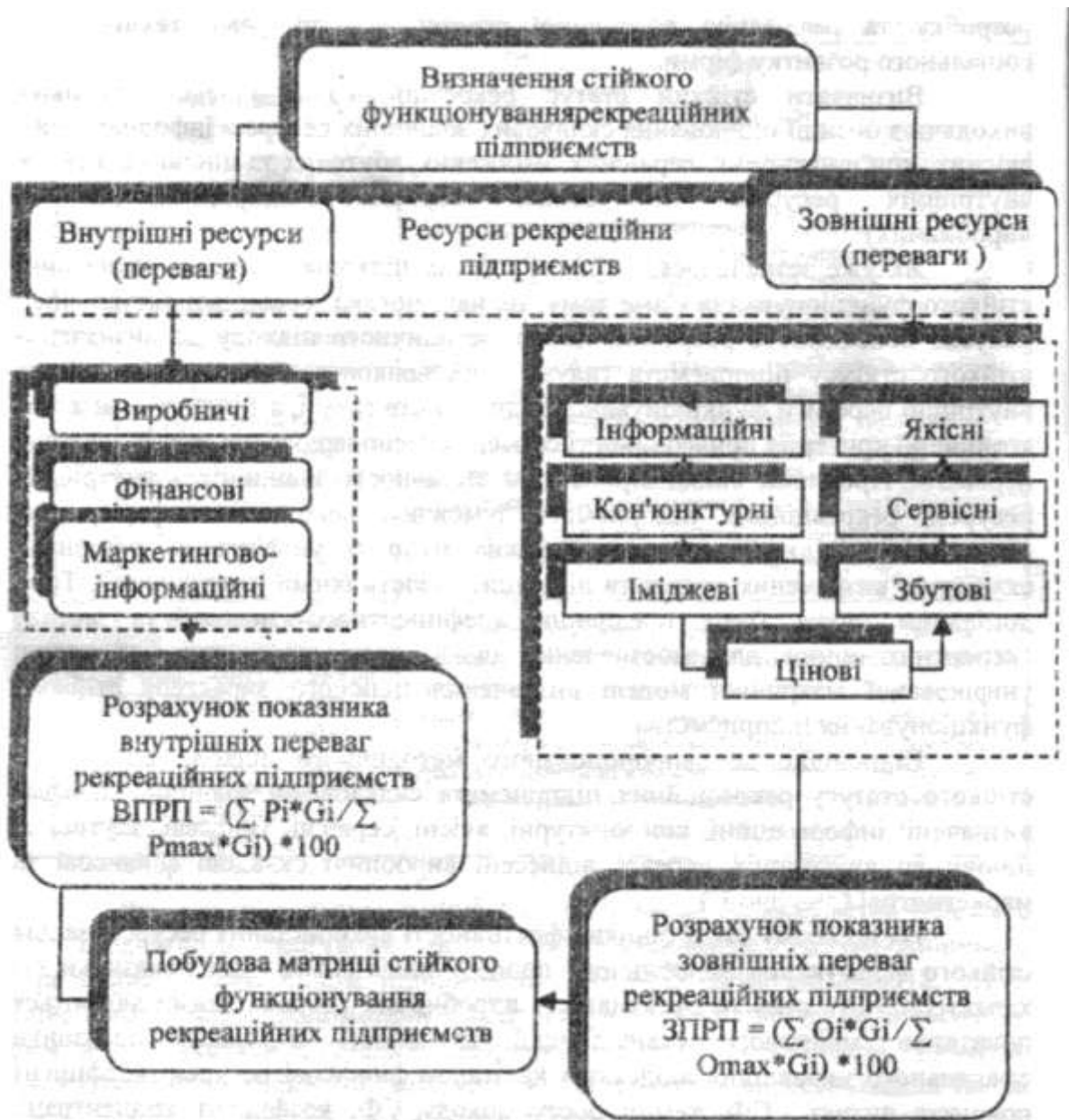

Рисунок 1. Меюднчний підхід до визначення стійкого функціонування рекреаційних підприємств

Запропонований методичний підхід розглядається нами в аспекті можливого визначення стану не тільки досліджуваних рекреаційних підприємств, а й галузі в цілому, тому, крім обчислення значень коефіцієнтів внутрішніх ресурсів (переваг) досліджуваних підприємств, необхідно встановити вагу кожного з коефіцієнтів з подальшим урахуванням і їхнього

значення, і ваги у структурі внутрішніх переваг Це гарантуватиме адекватнішу оцінку при побудові матриці стійкого статусу досліджуваних рекреаційних підприємств.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Виходячи з принципів методичного підходу щодо встановлення стійкого функціонування рекреаційних підприємств, встановлено актуальні напрями щодо підвищення якості рекреаційних послуг, їх насиченість, збереження стійкості існуючої іміджевої політики та спрямування зусиль на зниження витрат виробництва послуги, встановлено залежність фінансової мотивації персоналу щодо кінцевого результату надання послуг, швидку адаптацію в умовах змін зовнішнього середовища, забезпечення переваг надаваних послуг порівняно з послугами конкурентів, визначення найбільш ефективних стратегічних зон господарювання.

Список використаних джерел:

1. Азарова А. О. Математичні моделі та методи оцінювання фінансового стану підприємства : монографія / А. О. Азарова, О. В. Рузакова. - Вінниця І ВІТУ, 2010. - 172 с.
2. Багрова Л.А., Бережна І.В., Богданов Н.Н. та ін. Концепція розвитку курортно- рекреаційного і туристського комплексу Криму - Сімферополь: Таврія. -2004.-416 с.
3. Кобанець Л.О. Концепція управління розвитком рекреаційної діяльності: Монографія / Кобанець Л.О. - ПАН України. Ін-т економіки пром-сті. - Донецьк, 2007. - 192 с.
4. Левковська Л.М. Стан і перспективи розвитку туризму та санаторно-курортного комплексу в Криму / Л.М. Левковська // Економіка України. - 2009. - №4 -С. 11-14.
5. Стратегия экономического и социального развития Автономной Республики Крым на 2011-2020 годы [Електронний ресурс]. - Режим доступу : www.invest-crimea.gov.ua
6. Цьохла С. Ю. Трансформація рекреаційної діяльності та розвиток регіональних ринків курортно- рекреаційних послуг (методологія, аналіз і шляхи вдосконалення) / Цьохла С. Ю. - Сімферополь: Таврія, 2008. - 354 с
7. Яковенко И. М. Стратегическое видение развития ' туристско-рекреационного комплекса АР Крым / И. М. Яковенко /У Экономика Крыма. - 2010. -№3.-С. 11-16.

FORMATION OF SUSTAINABLE ENTERPRISES RECREATIONAL COMPLEX

As already noted, there is no uniform approaches and methods for determining sustainable operation is why, in our opinion, of particular relevance becomes necessary to develop such a methodical approach to determining sustainable status of the industry, which would consider on die one hand, the benefits of the internal functioning of the industry, and the other - the possible combinations of criteria attractiveness of segment management, ie external benefits.

Problem spiwymirnosti and comparability of internal and external resources, recreational enterprises necessitates formation methodical approach by which to unify performance components defined advantage and improve the quality of their interpretation. Therefore, it may be appropriate combination coefficient method and the method of peer reviews to ensure the adequacy of the data in the formation of a unified matrix model definition holistic nature of sustainable operation of the business.

Supportive assessment of sustainable functioning of enterprises based on comprehensive assessment, unlike the existing ones, based on a combination of a comprehensive system of clearly defined and scientifically proven series of indicators that meet the requirements of the knowledge economy paradigm

Statt prisvyacheno rozrobsi zahodiv schodo efektyvno'i vikoristannya vnutrishnih resursiv rekreatsiynih of companies in kontebti zabezpechennya i'h stiykogo junktsionuvannya.

This article examines the scientific and theoretical aspects funktsionuvannya rekreatsbiynyh pidpriumstv based methodological approaches, taking into account the special development and competitiveness of the recreational complex. Valuation principles aimed at ensuring sustainable adaptation in the analysis of internal and external enterprise resources. This article focuses on the methodology for assessing the overall sustainability and enterprises in the know/edge economy.

The article is devoted to developing measures for the effective use of internal resources, recrealiotuil enterprises in the context of their sustainable functioning.

The analysis of various recommendations on the sustainable operation of enterprises and zaproioiwvono methodical approach based on internal resources and external resources. It is proved that the proposed approach will enable to assess factors in'luencing the sustainable functioning of the recreation complex will help create a mechanism adaptation in a clianging environment so as to provide recreational services rendered advantage compared to competing services will determine the most effective strategic management zones based internal Resources recreational enterprises.

Keywords, rekreatsiyny complex stiyke junktsionuvannya oj companies methodically pidhid, zovnishni that vnutrishni pidpriemstva resources.